

Denna rapport är en sammanställning grundad på Utrikesdepartementets bedömningar. Rapporten gör inte anspråk på att ge en fullständig bild av läget för de mänskliga rättigheterna, demokrati och rättsstatens principer i landet. Information bör också sökas från andra källor.

Thailand – Mänskliga rättigheter, demokrati och rättsstatens principer: situationen per den 31 december 2018

I. SAMMANFATTNING

I maj 2014 genomfördes en militärkupp som följde på en längre tids politiska oroligheter och våldsamheter. De civila och politiska rättigheterna var efter 2014 kringskurna. Under 2018 lättades vissa restriktioner för att möjliggöra ett parlamentsval under våren 2019. Militärregeringen behöll dock fortsatt långtgående maktbefogenheter.

Kontrollen och övervakningen av media, sociala medier, akademiska institutioner och civilsamhällsorganisationer ökade efter 2014 under militärregeringen. Journalister, människorättsförsvarare, akademiker och oppositionspolitiker utsätts för trakasserier, såsom långdragna juridiska processer och ”attitydjusteringar”. Civilsamhällesorganisationer har starkt påverkats av försvårande byråkrati. Åtal för högmålsbrott gentemot kungafamiljen ökade i antal efter militärkuppen, men sedan juli 2017 har ingen åtalats för detta brott. Självcensuren är dock fortsatt utbredd.

I de sydligaste provinserna råder fortsatt undantags- och nödlagar. Konflikten mellan centralregeringen och den i huvudsak muslimska befolkningen i de sydliga provinserna har sedan 2004 kostat närmare 7 000 människor livet, av vilka majoriteten är civila. Separatistgrupper genomför regelbundna attentat mot polis och militär. Human Rights Watch och Amnesty International vittnar om att personer frihetsberövas godtyckligt av polis och militär samt att tortyr förekommer.

Människorättsorganisationer kritiserar de thailändska myndigheterna för att ha gjort knapphändiga framsteg i utredningar kring fall av påtvingade försvinnanden, samt för att ha underlåtit att utreda fall av tortyr och utomrättsliga avrättningar. Ett de facto moratorium för dödsstraff existerade, men bröts i juni 2018 då en dödsdom verkställdes.

Den ekonomiska utvecklingen har bidragit till bättre levnadsförhållanden för många, men även till större inkomstklyftor. De mest utsatta – däribland ett stort antal migrantarbetare och statslösa – diskrimineras och lever ofta under svåra förhållanden. Människohandel och tvångsarbete förekommer. Människorättsförsvarare som ifrågasätter markanvändning och ohållbar utvinning av naturresurser utsätts för hot, trakasserier och förföljelser. Thailand har dock vidtagit flera viktiga åtgärder. Korruptionen är betydande.

Kvinnor har generellt en stark ställning inom arbetslivet, men stora jämställdhetsutmaningar kvarstår. Andelen kvinnor inom politiken är låg och under 2018 fattades ett beslut som i praktiken omöjliggör kvinnors antagande till polisutbildningen. Våld i hemmet är vanligt förekommande och mörkertalen beräknas vara höga. Regeringen godkände år 2018 ett lagförslag om samkönade partnerskap vilket bereder vägen för stärkta rättigheter för hbtq-personer. Förslaget ska behandlas av parlamentet innan lagen träder ikraft.

II. RÄTTSSTATENS PRINCIPER

Domstolsväsendet är enligt konstitutionen självständigt i förhållande till den lagstiftande och verkställande makten. Polis- och åklagarväsendet är dock sårbara för påverkan från inflytelserika personer och korruption. Människorättsorganisationer påtalar oro över militärregeringens inflytande över rättssystemet. Rättsprocesser blir ofta utdragna och kostsamma för de åtalade. Formellt utser kungen alla domare, men i praktiken är det domstolsväsendet som hanterar rekryteringen.

Korruptionen är utbredd i stora delar av samhället. Thailand rankades på plats 99 av 180 i Transparency Internationals index över upplevd korruption år 2018. I World Justice Projects rättsstatsindex från 2017/18 rankades Thailand på plats 71 av 113 länder. En antikorrupsionsdomstol

inrättades hösten 2016 och det finns en ombudsman samt en administrativ domstol som prövar otillbörlig maktutövning och korruption inom förvaltning och myndigheter.

Rättssäkerhet

Enligt konstitutionen från 2017 ska en person anklagad för brott betraktas som oskyldig till dess motsatsen har bevisats och lagen garanterar rättigheter såsom rätt till försvarsadvokat, tillgång till tolk och skälig tid att förbereda sitt försvar. Marginaliserade grupper kan få ekonomiskt bidrag för juridiskt stöd. Domar kan överklagas i högre instans och enligt huvudregeln är rättegångar i allmänna domstolar offentliga.

Rättssäkerheten har försämrats sedan militärens maktövertagande 2014. Militärstyret NCPO (National Council for Peace and Order) försåg militären med polisiära befogenheter, till exempel rätt att gripa och häkta individer i upp till sju dagar samt utreda brott som rör bland annat nationell säkerhet och högmålsbrott. Militärdomstolarnas befogenheter utökades och användes i stor utsträckning efter kuppen. Från och med den 12 september 2016 tas dock inga nya civila fall upp i militärdomstol. Brott som inträffat före det datumet kan däremot fortfarande tas upp och fall som inte avgjorts än har inte flyttats till civila domstolar.

Det pågår en separatistisk konflikt i södra Thailand där en malajmuslimsk befolkning strävar efter ökat självstyre. Konflikten har historiska rötter, men eskalerade 2004 och har sedan dess berövat närmare 7 000 människor livet. Separatister genomför återkommande attentat mot bland annat polis och militär, men även attacker mot munkar förekommer. Av offren är över 90 procent civila. Rättssäkerheten är mer eftersatt än i övriga landet. Särskilda undantags- och nödlagar gäller i de tre sydligaste provinserna Pattani, Yala och Narathiwat. I de tre provinserna, samt Satun, gäller även islamisk familje- och arvsrätt.

Straffrihet och ansvarsutkrävande

Konstitutionen från 2017 fastställer full immunitet för NCPO, nuvarande regering och militärer, för samtliga handlingar begångna i samband med militärkuppen 2014. Detta görs genom hänvisning till artikel 48 i den

interimistiska konstitutionen från 2014. Strafffriheten påverkas även av att domstolsväsendet är sårbart för inflytande och korruption.

Möjligheten till ansvarsutkrävande för de kränkningar och övergrepp som begås av militär, polis och paramilitära styrkor i de tre sydligaste provinserna är begränsad. Lokala och internationella organisationer påtalar hur myndigheterna misslyckats med att åtala medlemmar ur säkerhetsstyrkorna som kränker de mänskliga rättigheterna, hur de försökt köpa tystnad från offers familjemedlemmar samt att brottsanklagelser riktas mot tortyroffer.

III. DEMOKRATI

De politiska rättigheterna och de politiska institutionerna

Thailand befinner sig under ett icke-demokratiskt styre sedan det militära maktövertagandet i maj 2014. Detta föranleddes av en politiskt orolig period som kulminerade i våldsamheter i samband med valet i februari 2014. Landet styrs av en militärregering ledd av den tidigare arméchefen, Prayut Chan-o-cha.

Militärregeringen kontrollerar indirekt även den lagstiftande makten. Det folkvalda parlamentet NAT (National Assembly of Thailand) ersattes med en ny nationalförsamling NLA (National Legislative Assembly) och militärstyret NCPO utser dess ledamöter. Normalt består nationalförsamlingen av ett representanthus och en senat, men NLA består enbart av en kammare. Över hälften av platserna i NLA innehas av pensionerade eller aktiva militärer. Av medlemmarna är 5 procent kvinnor. Ingen kvinna innehar någon ministerpost i nuvarande regering, en viceminister är kvinna.

Under våren 2017 antogs en ny konstitution som skulle lägga grunden för återgång till demokrati och ett parlamentariskt val. Konstitutionen antogs efter en folkomröstning 2016, vars genomförande har kritiserats av flera nationella och internationella observatörer. Den nya konstitutionen ger militären befogenheten att utnämna de 250 senatorerna i samband med det första parlamentariska valet. I praktiken ges militären därmed stor påverkan över valet av premiärminister. Konstitutionen stipulerar även att Thailand ska anta en 20-årsstrategi – vilken antogs efter en omröstning av

NLA i juni 2018. Strategin är juridiskt bindande även för framtida regeringar.

De medborgerliga- och politiska rättigheterna har varit kraftigt kringskurna sedan militärkuppen 2014. Särskilt problematisk är artikel 44 från den interimistiska konstitutionen som ger militärjuntan närmast oinskränkt makt att handla utifrån nationens säkerhet. Artikel 44 fortsätter att gälla genom en hänvisning i 2017 års konstitution och upphör först när ett nytt kabinett tillträder efter ett demokratiskt val.

Tidpunkt för parlamentsval har flera gånger aviserats, för att därefter skjutas upp. Politisk aktivitet har varit förbjuden och möjligheten för oppositionen att verka och hålla möten kraftigt kringskuren. Under 2018 lättade NCPO på några restriktioner vad gäller politisk aktivitet och mötesfrihet för att möjliggöra ett parlamentsval under våren 2019.

Kungahuset spelar en mycket viktig roll i Thailands politiska liv, trots att den absoluta monarkin avskaffades år 1932 och landet numera är en konstitutionell monarki. Kungen påverkar viktiga beslut genom en stark informell makt och monarkin har traditionellt haft starka band till militären.

Det civila samhällets utrymme

Det finns ett aktivt civilsamhälle i Thailand, även om det finns geografiska skillnader vad gäller graden av deltagande och engagemang.

Organisationers möjligheter att fritt bedriva verksamhet har kraftigt kringskurits sedan militärkuppen. Handlingsutrymmet har krympt och policydialogen med regering och nationalförsamling har försämrats. Försvårande byråkrati och omständliga registreringsprocesser utgör ett stort hinder i arbetet, även för väletablerade internationella organisationer.

Vissa grupper inom civilsamhället, exempelvis miljö- och demokratiaktivister samt regimkritiker, diskrimineras och trakasseras. Människorättsförsvarare och akademiker uppsöks regelbundet av militären för samtal eller ”attitydjusteringar”. Själv censur idkas.

En nationell kommission för mänskliga rättigheter (NHRCT) upprättades år 2001, men bedöms inte uppfylla internationella krav på oberoende, transparens och representation.

IV. MEDBORGERLIGA OCH POLITISKA RÄTTIGHETER

Respekt för rätten till liv, kroppslig integritet och förbud mot tortyr

Thailand saknar nationell lagstiftning om förbud mot påtvingade försvinnanden och tortyr. Människorättsorganisationer rapporterar att thailändska myndigheter har gjort knapphändiga framsteg i utredningar av fall av påtvingade försvinnanden, samt misslyckats med att utreda tortyr och utomrättsliga avrättningar. Även FN:s kommitté för mänskliga rättigheter har uttryckt särskild oro kring påtvingade försvinnanden och utomrättsliga avrättningar. FN har registrerat över 80 fall av påtvingade försvinnanden i Thailand sedan 1980.

I december 2018 godkände nationalförsamlingen, i en första läsning, ett lagförslag om förbud mot tortyr och påtvingade försvinnanden. Förslaget kräver dock fler läsningar och osäkerhet råder kring inkluderingen av viktiga element, exempelvis principen om non-refoulement.

Förhållandena i thailändska fängelser är ofta undermåliga. Fängelser är överbelagda och i vissa är tillgången till medicinsk vård otillräcklig. Häktade personer hålls inte alltid separerade från övriga frihetsberövade.

Människohandel är olagligt men existerar fortsatt. Thailand är enligt FN både ett ursprungs-, destinations- och transitland. Människohandel sker framför allt med personer från grannländerna. Huvuddelen är arbetsrelaterad, men en stor del är för prostitution. Många lever under slavliknande förhållanden utan skyddsnät och utan möjlighet att återvända hem. Det finns en nationell kommitté mot människohandel sedan år 2005 och Thailand arbetar aktivt för att implementera lagen mot människohandel.

Det är olagligt att sälja sexuella tjänster i Thailand men prostitution är trots det mycket utbrett. Den största andelen köpare av sexuella tjänster kommer från Thailand, men en omfattande sexturism bidrar till den stora omfattningen.

Dödsstraff

I juni 2018 verkställdes en dödsdom för första gången på nio år i Thailand, då en 26-årig man dömd för mord avrättades genom giftinjektion. Reaktionerna från delar av civilsamhället, som Amnesty International, var starka.

I Thailand kan 63 brott ge dödsstraff, bland annat mord, smuggling av tyngre droger och terrorism. Efter en revidering 2015 inkluderades vissa korruptionsbrott och människohandelsbrott. Avrättning av personer under 18 år är förbjudet. Gravida kvinnor och personer som bedöms vara svårt psykiskt sjuka undantas också. Över 500 personer var 2018 dömda till döden i Thailand, varav ungefär 200 för drogrelaterade brott. Knappt 100 är kvinnor. Thailand har åtagit sig att avskaffa dödsstraffet, exempelvis i samband med FN:s universella granskningsmekanism (UPR) 2016.

Rätten till frihet och personlig säkerhet

Sedan 2016 har militären polisiära befogenheter som innefattar möjligheten att gripa och hålla misstänkta i militärt förvar i upp till sju dagar utan att informera den gripne om vad hen är anklagad för. Nödlagarna i Thailands tre sydligaste provinser ger även omfattande befogenheter för landets säkerhetsstyrkor, att till exempel frihetsberöva människor i ytterligare 30 dagar utan åtal.

Sedan det militära maktövertagandet har ett stort antal fall där personer har förbjudits att resa utomlands rapporterats.

Ungefär hälften av de personer som tillhör minoritetsfolken i norra Thailand saknar medborgarskap, trots att deras familjer i många fall har varit bosatta i landet i generationer. Avsaknaden av medborgarskap medför att rörelsefriheten – som är fastställd i konstitutionen från 2017 – kraftigt inskränks.

Yttrande-, press- och informationsfrihet, inklusive på internet

Yttrande- och pressfriheten är fastslagna i konstitutionen från 2017 men militärregeringen har tydligt åsidosatt efterlevnaden. Befintliga lagar om förtal, uppvigling och databrott har använts i betydande omfattning för

att begränsa yttrandefriheten och trakassera kritiker av regeringen, vilket lett till självcensur. Undantagslagarna i södra Thailand ger även säkerhetsstyrkorna ytterligare befogenheter att inskränka yttrande-, mötes- och informationsfriheten.

Människorättsförsvarare, demonstranter och journalister har kallats in för samtal med representanter för regeringen eller militären för så kallad ”attitydjustering”. Detta har haft en avsevärd signalverkan. Thai Lawyers for Human Rights hade i juni 2018 registrerat 1 138 fall där personer kallats in till attitydjusteringar, hotats eller trakasserats sedan militärkuppen. Militärer besöker universitet, övervakar seminarier och trakasserar akademiker.

Kvinnliga människorättsförsvarare är särskilt utsatta och trakasseras ofta med utdragna rättsprocesser. Ett exempel är Sirikan ”June” Charoensiri, som var den första advokaten att åtalas av militärregeringen för uppvigling. FN:s kommitté för kvinnokonventionen (CEDAW) konstaterade år 2017 att kvinnliga människorättsförsvarare är under attack i Thailand och uttryckte stark oro för hur de i ökad utsträckning blivit måltavlor för åtal, trakasserier, våld och hot från både myndigheter och näringsliv.

Lagen om högmålsbrott har utgjort ett särskilt problem i Thailand. Den som anses förolämpa en medlem i kungafamiljen riskerar fängelse i upp till 15 år per lagöverträdelse. Människorättsgrupper påtalar att denna typ av åtal ofta varit politiskt motiverade. Högmålsbrottsåtal ökade kraftigt efter militärkuppen och uppgår sedan dess till närmare 100 nya fall. Ingen har dock åtalats för högmålsbrott sedan juli 2017. Vem som helst kan föra talan rörande högmålsbrott, men under 2018 fastställdes att alla anklagelser måste granskas av det högsta åklagarämbetet.

Thailand har ett stort och relativt dynamiskt medielandskap, trots att militärregeringen kringskär pressfriheten, uppmanar till censur och trakasserar journalister. Under 2018 stängdes temporärt tv-kanaler ner och evenemang på FCCT (Foreign Correspondents’ Club of Thailand) annullerades. Trots detta utmanar journalister ofta militärregeringen och politiker. Självcensuren avseende kungafamiljen är dock mest utbredd på grund av risken att åtalas för högmålsbrott.

Flera av de större tv- och radiokanalerna styrs av myndigheter eller militären, trots att konstitutionen från 2017 kräver att dagstidningar och annan massmedia ägs av enskilda. Freedom House klassade Thailand som ”icke fritt” 2017 och i Reportrar utan gränsers pressfrihetsindex för 2018 rankas Thailand på plats 140 av 180 länder.

Tillgången till internet är god och användandet av sociala medier utbrett. Myndigheter censurerar delar av internet och övervakningen är omfattande. Självcensur tillämpas för att undvika att hemsidor blockeras. Sedan lagen om brott på internet infördes 2007 har flera hundratusen hemsidor blockerats, varav ett betydande antal rör högmålsbrott. Människorättsförsvarare och framträdande oppositionspolitiker har även åtalats under lagen. I december 2018 godkände regeringen förslaget till en ny cybersäkerhetslag, vilken ger myndigheterna ytterligare befogenheter att inskränka yttrandefriheten.

Rätten till mötes- och föreningsfrihet

Förbudet mot politiska möten med fem eller fler deltagare som infördes av militärstyret NCPO har varit ett av militärregeringens främsta verktyg för att begränsa rätten till mötesfrihet. Delar av förbudet upphörde att gälla den 11 december 2018 då regeringen lättade på vissa restriktioner för att möjliggöra ett parlamentsval under våren 2019. Inskränkningar i mötesfriheten och demonstrationsrätten råder dock alltjämt, exempelvis genom lagen om offentlig samling från 2015. Undantagslagarna i de södra provinserna begränsar ytterligare mötesfriheten och möjligheten att demonstrera.

Religions- och övertygelsefrihet

Thailand har ingen statsreligion. Konstitutionen föreskriver dock att kungen ska vara buddhist. Medborgarna har rätt att fritt utöva sin religion. Thailändsk lag erkänner fem officiella religioner; buddhism, hinduism, islam, sikhism och kristendom. Registrering av samfund inom dessa trosinriktningar kan bland annat ges statligt ekonomiskt stöd.

I fyra av de fem sydligaste provinserna i södra Thailand finns en muslimsk majoritet. I dessa provinser råder spänningar mellan buddhister och muslimer, även om konflikten inte i första hand är religiöst motiverad.

Konflikten begränsar dock människors möjlighet att fritt utöva sin religion. Ett domstolsärende pågår kring ett kontroversiellt och symboliskt viktigt slöjförbud på en buddhistisk skola i Pattani.

V. EKONOMISKA, SOCIALA OCH KULTURELLA RÄTTIGHETER

Rätten till arbete, rättvisa arbetsvillkor och relaterade frågor

Thailand har ratificerat sex av ILO:s åtta centrala konventioner. Det finns lagstiftning som reglerar barnarbete, tvångsarbete, skydd mot diskriminering, uppsägning, arbetstider och semestrar. Stora brister finns emellertid vad gäller tillämpning av lagstiftningen, inte minst för de uppskattningsvis fyra miljoner migrantarbetare som arbetar i Thailand. Det förekommer rapporter om tvångsarbete och människohandel inom vissa industrier. Även barnarbete existerar i Thailand, men minskar stadigt enligt ILO.

Den officiella arbetslösheten var drygt 1 procent 2018, medan ungdomsarbetslösheten uppgick till närmare 6 procent. Kvinnor utgör ungefär hälften av arbetskraften i landet och antalet kvinnor på högre poster inom både näringslivet och den offentliga förvaltningen ökar. Thailand rankades på plats 73 av 149 länder i Global Gender Gap Report 2018 och har gjort framsteg vad gäller andelen kvinnor på arbetsmarknaden. Kvinnor tjänar dock i genomsnitt bara 75 procent av vad män tjänar.

Rätten att tillhöra en fackförening är lagfäst, med vissa undantag. Den arbetsrättsliga lagstiftningen gör det möjligt för regeringen att förbjuda strejker som bedöms påverka den nationella säkerheten eller viktiga samhällsfunktioner. Anställda inom viktiga serviceyrken som telekommunikation, elektricitet, vatten och offentlig transport saknar därmed strejkrätt. Fackföreningarna är svaga. Endast omkring 2 procent av den totala arbetskraften är fackligt ansluten. Det finns sju nivåer av lagstadgad minimilön där medelvärdet uppgår till motsvarande cirka 85 kronor per dag 2018.

Militärregeringen har använt artikel 44 för att påskynda storskaliga infrastruktur- eller utvecklingsprojekt. Detta har bland annat lett till bristande förstudier vilket har påverkat lokala samhällen negativt, särskilt

etniska minoriteter. Tvister har uppstått mellan företag och lokalbefolkningen vad gäller miljö och markrättigheter. Människorättsförsvarare har stämts för förtal av företag, vilket lett till utdragna och kostsamma rättegångar. Befintliga kompensationsmekanismer för lokalbefolkningar som drabbats anses otillräckliga.

År 2015 påbörjade Thailand ett omfattande arbete för att begränsa olagligt, orapporterat och oreglerat fiske efter att EU utfärdat en varning, ett så kallat gult kort, till Thailand. Vid årsskiftet 2018 hade betydande framsteg gjorts för att uppfylla kriterierna för ett upphävande av det gula kortet inom fiskeindustrin, inklusive utfästelsen att – som första land i Asien – ratificera ILO-konventionen om arbete i fiskerinäringen.

Yttrandefriheten för arbetstagare och människorättsförsvarare har kringkurits genom att företag i många fall stämt kritiker, så kallade SLAPP-ärenden (Strategic Lawsuit against Public Participation). Myndigheterna har genom ny lagstiftning försökt adressera problemet. Dessa ärenden har allt oftare engagerat internationella företag, inklusive nordiska livsmedelsimportörer, som vill säkerställa arbetsvillkoren i alla led.

Under 2017 aviserade premiärministern att mänskliga rättigheter skulle vara vägledande för den ekonomiska utvecklingsstrategin Thailand 4.0. FN:s arbetsgrupp för företagande och mänskliga rättigheter har påtalat flera brister, men välkomnade samtidigt Thailands vilja till engagemang och arbete med en nationell handlingsplan för att anta FN:s vägledande principer för mänskliga rättigheter och företagande.

Rätten till bästa uppnåeliga fysiska och mentala hälsa

Thailands hälsovård bedrivs till största delen i offentlig regi och omfattar alla. Avgifterna är låga. Det stora antalet statslösa personer har dock inte tillgång till den offentliga vården på samma villkor som övriga medborgare. Regeringen har sedan 2014 ett program som under särskilda villkor ger migrantarbetare tillgång till hälsovård. Asylsökande och flyktingar har också, med vissa restriktioner, tillgång till akutvård.

Thailand har länge satsat på förebyggande hälsovård, rent vatten, bättre sanitära förhållanden och vaccinationer. Idag har 98 procent av befolkningen tillgång till rent vatten. Barnadödligheten (antalet barn som dör före fem års ålder) beräknades år 2016 till 10,5 per 1 000 födselar och mödradödligheten till 20 per 100 000 födselar. Medellivslängden för män i Thailand är 71,8 år och för kvinnor 79,3 år.

Abort är olagligt i Thailand med undantag för om kvinnan våldtagits eller om kvinnans hälsa hotas av graviditeten. Tonårsgraviditeter är mycket vanliga. Aborträtten diskuteras öppet och flera kvinnorrättsgrupper driver frågan. Sex- och samlevnadsundervisning i skolorna har ökat medvetandet kring preventivmedel och familjeplanering.

Luftföroreningar är en hälsofara i storstäderna. Myndigheterna har vidtagit flera åtgärder. Bland annat måste alla bilar ha katalysator, blyhaltig bensin har förbjudits, taxibilar drivs med flytande gas och gränsvärden har införts för bilar och motorcyklars utsläpp av koldioxid. Thailand är i ton räknat bland världens största förorenare av plast och den biologiska mångfalden är utsatt för betydande påfrestningar. Avskogning och utfiskning utgör fortsatt stora utmaningar.

Rätten till utbildning

En stor del av Thailands nationella budget allokeras till utbildning, normalt cirka 20 procent, motsvarande cirka 4 procent av landets BNP. Trots detta bedöms skolsystemet ofta vara ineffektivt, för centralstyrt och inte nå upp till en tillräckligt hög standard.

Enligt konstitutionen har alla barn rätt till tolv års skolundervisning. Skolgång är obligatorisk i nio år, men genomsnittet är 7,6 års skolgång. Många lämnar skolan i förtid. Närmare 45 procent av befolkningen över 25 år har avslutat någon form av gymnasial utbildning. Läskunnigheten från åldern 15 år och uppåt uppgår till över 92 procent enligt UNDP. Världsbanken påtalar dock att uppemot var tredje femtonåring är funktionell analfabet eller har så låg läsförståelse att de inte förstår innebörden av vad de läser. Fördelningen när det gäller skolgång och läskunnighet är densamma för pojkar och flickor. Kvinnor fortsätter i större utsträckning till högre utbildning.

Personer som tillhör etniska minoriteter, urfolk eller är barn till migrantarbetare har begränsad tillgång till skolgång. Exempelvis går 200 000 barn till migrantarbetare inte i skolan. Detta beror framför allt på byråkratiska och administrativa hinder som uppstår när barn inte är thailändska medborgare eller saknar födelsebevis.

Rätten till en tillfredsställande levnadsstandard och social trygghet

Thailand placeras på plats 83 av 189 länder på UNDP:s index för mänsklig utveckling 2018. Landets snabba ekonomiska utveckling har medfört bättre levnadsvillkor för många thailändare och andelen människor som lever i fattigdom minskade från 42,3 procent vid millennieskiftet till 8,6 procent 2017 enligt Världsbanken. Det thailändska samhället präglas dock fortsatt av stora ekonomiska klyftor, särskilt mellan stad och landsbygd.

Fattigdomen finns huvudsakligen i landets norra, nordöstra, och södra provinser. Den ekonomiska utvecklingen har förbättrat levnadsvillkoren för stora delar av befolkningen, men särskilt utsatta grupper, som etniska minoriteter och migrantarbetare löper fortsatt större risk att leva i fattigdom. Regeringen har satsat på utbyggnad av sjukvård, utbildning och infrastruktur. Tillgängligheten är dock begränsad för personer som lever i fattigdom på landsbygden. Tillgången till basala behov, som mat och vatten, är dock god.

VI. RÄTTEN ATT INTE UTSÄTTAS FÖR DISKRIMINERING

Kvinnors åtnjutande av de mänskliga rättigheterna

Den thailändska jämställdhetslagstiftningen från 2015 förbjuder uttryckligen diskriminering på grund av kön. Inom äktenskap har kvinnor samma rätt som män till egendom och arv. Det finns dock fortfarande betydande utmaningar vad gäller jämställdhet inom flera områden. Stereotypa könsroller är vanligt förekommande. Under hösten 2018 kommunicerades nya behörighetskrav som i praktiken gör det omöjligt för kvinnor att söka till den nationella polishögskolan från 2019.

Kvinnor är underrepresenterade inom politiken, till skillnad från på arbetsmarknaden. Ingen kvinna innehar en ministerpost och andelen kvinnliga ledamöter i nationalförsamlingen är 5 procent.

Kvinnliga migranter, kvinnor som lever i provinser där det råder undantagstillstånd och etniska minoriteter, särskilt de som bor i gränsområdena, löper större risk att utsättas för diskriminering. Muslimska kvinnor i Thailands sydligaste provinser omfattas av muslimska arv- och äganderegler.

Sexuella trakasserier på arbetsplatser är förbjudet enligt lag, men definitionen är vag och få ärenden leder till åtal. Det finns en lag mot våld i hemmet, men våldshandlingar inom familjen är vanligt förekommande och mörkertalet stort då det ofta anses vara en privat angelägenhet. Våldtäkt inom äktenskapet kan resultera i stränga fängelsestraff, men få anmäler och mycket få fall leder till prövning i domstol.

I slutsatserna från FN:s kommitté för kvinnokonventionens granskning 2017 konstaterades att kvinnors tillgång till rättvisa, upprättelse och skadestånd begränsas av många praktiska hinder, som sociala- och kulturella stigma, bristande information om hur kvinnor kan söka rättshjälp, bristande kunskap om jämställdhet och stereotyp kvinnosyn inom rättssystemet samt korruption.

Barnets rättigheter

Antalet barn som har tillgång till utbildning och sjukvård har ökat kraftigt till följd av den ekonomiska utvecklingen. Viktiga nyckeltal för barns hälsa ligger i paritet med OECD-länderna. Det föreligger dock stora regionala skillnader. Barn till bönder som lever i fattigdom i norra Thailand, barn från minoriteter samt barn i flyktinglägren vid gränsen till Myanmar, lever under helt andra livsbetingelser än barn i den expanderande medelklassen.

Minimiåldern för arbete är 15 år. Barnarbete existerar dock fortsatt, även om omfattningen har minskat stadigt i takt med den ekonomiska utvecklingen. Framförallt papperslösa migranternas barn har exploaterats för arbete inom fiskerinäringen. Thailändska myndigheter har utökat ansträngningarna för att angripa problemet inom sektorn. Enligt Rädda barnen finns det över 88 000 föräldralösa barn i Thailand, varav majoriteten bor på barnhem. Uppskattningsvis 33 000 barn bor på gatan. Ungdomsmottagningar finns etablerade i över 50 provinser, men med otillräckliga resurser.

Statistiken över exploatering av barn är bristfällig. Thailand är fortsatt en destination för så kallad sexturism och sexuellt utnyttjande av barn, även om myndigheterna initierat olika program för att motverka problemet. Det finns en lag om skydd av barn som föreskriver att alla medborgare har en skyldighet att rapportera misstänkta övergrepp. Sedan 2015 finns även lagstiftning som gör innehav av barnpornografi straffbart, vilket har underlättat polisens arbete. Medvetandenivån och implementeringen av lagen är dock fortsatt bristande.

Minimiåldern för giftermål är 17 år. Domstolar kan dock göra undantag om särskilda skäl föreligger. Lagen har heller inte varit tvingande för muslimer i de södra provinserna, vars minimiålder för giftermål styrs av islamisk lag och sedvänja. Efter ett omtalat fall där en elvaårig thailändsk flicka giftes bort med en malaysisk man instiftades 2018 minimiåldern 17 år även i islamisk familjerätt. Även här finns dock en möjlighet att göra undantag efter beslut av en religiös kommitté.

Thailand har reserverat sig mot artikel 22 i FN:s konvention om barnets rättigheter, om statens ansvar i behandlingen av flykting- eller asylsökande barn. Det är en känslig fråga för Thailand givet att 98 000 människor lever i flyktingläger i landet. Thailand har fått mycket internationell kritik, inte minst vad gäller hur barn – även spädbarn – har separerats från sina föräldrar när familjen frihetsberövats och förts till förvar, så kallade IDC-center (Immigration Detention Center). Detta har resulterat i att Thailand ser över regelverket.

Förekomsten av och toleransen för barnaga är förhållandevis hög, särskilt på landsbygden. Thailand har dock tagit steg mot ett förbud. Äga i skolor är förbjudet och Thailand har åtagit sig att upprätta ett totalförbud av barnaga. Hittills har dock inga förändringar aviserats. Tillämpning av dödsstraff för personer under 18 år är förbjudet. Barn under 18 år får heller inte rekryteras till väpnade styrkor.

Rättigheter för personer som tillhör nationella, etniska, språkliga och religiösa minoriteter samt urfolk

Religionsfriheten är lagstadgad i Thailand och i samhället är toleransen gentemot olika religioner generellt hög. Landet är övervägande buddhistiskt, men 5 procent av befolkningen är muslimer och ungefär

0,5 procent är kristna. I de södra provinserna Yala, Narathiwat och Satun är cirka 70 procent muslimer och i Pattani 90 procent.

Trots att majoriteten av befolkningen i Thailands sydligaste provinser är muslimer är de underrepresenterade i den lokala administrationen. Den framför allt malajtalande befolkningen har även fått dåligt gehör för krav på exempelvis skolundervisning på sitt modersmål. Trots missnöjesyttringar med religiösa företecken har oroligheterna i södra Thailand snarare politisk och etnisk-social grund än religiös.

I Thailand erkänns inte etniska minoriteter som urfolk. I de norra delarna av Thailand lever över 900 000 människor som tillhör olika bergsfolk. De är ofta marginaliserade och saknar många rättigheter. Endast hälften beräknas ha thailändskt medborgarskap. Övriga är statslösa trots att många bott i landet under flera generationer. På grund av att de saknar medborgarskap får de inte heller tillgång till statlig sjukvård och utbildning på samma villkor som thailändska medborgare. De har också begränsad rörelsefrihet. De har inte tillåtelse att arbeta och skyddas inte heller av den arbetsrättsliga lagstiftningen, som bland annat reglerar minimilön och olycksfallsersättning. De kan som regel inte äga mark eller engagera sig politiskt. Thailand har förklarat sin avsikt att avskaffa statslöshet senast 2024.

Hbtq-personers åtnjutande av mänskliga rättigheter

Diskriminering på grund av könsidentitet eller sexuell läggning är förbjudet och det thailändska samhället är generellt tolerant i frågor som rör hbtq-personer. I december 2018 godkände regeringen ett första lagutkast kring samkönade partnerskap som, om lagen antas, skulle vara den första av sitt slag i Asien.

Det föreligger dock stora skillnader mellan stad och landsbygd vad gäller synen på hbtq-personer. Diskriminering förekommer fortsatt. Även om hbtq-personer får tjänstgöra i väpnade styrkor diskrimineras de till exempel vid rekrytering till militärtjänstgöring. Enligt Världsbanken upplever transpersoner i högre utsträckning än övriga befolkningen att de utsätts för diskriminering och exkludering i samhället. Thailand saknar lagstiftning som förbjuder hatbrott mot hbtq-personer.

Flyktingars och migranternas rättigheter

Thailand har inte ratificerat 1951 års flyktingkonvention. Det finns inget nationellt system för asylprövning av personer som söker skydd i landet, även om myndigheterna uppger att det är under framtagande. Thailand har brutit mot principen om non-refoulement när flyktingar har utvisats till sina hemländer. Exempel på detta är människorättsförsvararen Sam Sokha som utvisades till Kambodja 2018.

Samtidigt har Thailand under lång tid huserat ett stort antal flyktingar. Uppskattningsvis 98 000 människor bor i nio flyktingläger längs gränsen till Myanmar. Många har flytt från väpnade konflikter, exempelvis från Karenstaten i Myanmar. Förberedelser har inletts för att stänga ner flyktinglägren och många biståndsgivare har redan avslutat finansieringen. Stor osäkerhet råder kring flyktingarnas framtid. Ett samförståndsavtal om frivilligt återvändande upprättades mellan Thailand och Myanmar 2016 med stöd av UNHCR, men enbart 164 flyktingar har återvänt. Den politiska utvecklingen i Myanmar, med väpnade konflikter, försämrar utsikterna för ett frivilligt återvändande i närtid.

Uppskattningsvis fyra miljoner migranter befinner sig i Thailand, varav hälften utan tillstånd. Den stora merparten kommer från Myanmar, Laos och Kambodja. Det faktum att en stor andel vistas och arbetar i landet utan tillstånd medför en ökad risk för olika former av utnyttjande. Många arbetare som befinner sig i beroendeställning förhindras från att flytta eller byta jobb, samt riskerar att falla offer för organiserad människohandel eller tvingas till tiggeri.

Regeringen har tagit flera steg för att papperslösa migranter ska kunna få dokumentation. Samtidigt pågår en kampanj för att anhålla och utvisa de människor som befinner sig i Thailand utan tillstånd. I samband med tillslag har flyktingar och asylsökande gripits och förts till förvar, så kallade IDC-center. Förhållandena där har ofta likställts med förhållanden i fängelser och beskrivits som inhumana. Centren är anpassade för en tillfällig vistelse men flera blir kvar i månader eller år. Det förekommer att barn, även spädbarn, separeras från sina föräldrar.

Rättigheter för personer med funktionsnedsättning

Konstitutionen från 2017 förbjuder diskriminering baserad på funktionsnedsättning. Personer med funktionsnedsättningar har även rätt till avgiftsfri sjukvård, rullstolar och andra medicinska hjälpmedel, liksom mindre räntefria starta-eget-lån från staten. Det föreligger dock svårigheter i tillämpningen av lagen. Uppskattningsvis över 1,9 miljoner människor, motsvarande 3 procent av befolkningen, lever med någon funktionsnedsättning i Thailand.

År 2008 introducerades ett kvotsystem som föreskriver att alla privata företag måste anställa en person med funktionsnedsättning per 100 anställda, alternativt bidra till en särskild fond. Många företag, däribland ett par statliga, bryter mot dessa bestämmelser. Tillgängligheten i offentliga miljöer för personer med funktionsnedsättningar är eftersatt. Det ingår nu i Thailands femte nationella plan för stöd till personer med funktionsnedsättningar att säkerställa att offentliga miljöer skapas som är tillgängliga för alla.

VII. Exempel på svenskt och internationellt arbete rörande mänskliga rättigheter, demokrati och rättsstatens principer i Thailand

Den regionala strategin för Asien och Oceanien har ett övergripande mål om att Sverige ska bidra till en hållbar utveckling i Asien genom en ömsesidig samverkan mellan mänskliga rättigheter, demokrati, jämställdhet, miljö och klimat. EU har ett bilateralt utvecklingssamarbete med Thailand som även omfattar projekt om mänskliga rättigheter. Sedan 2018 finns även en formell arbetsmarknadsdialog mellan EU och Thailand.

Sverige finansierar flera regionala organisationer som arbetar med kvinnors åtnjutande av mänskliga rättigheter, press- och mediefrihet samt migrantarbetares rättigheter. Stöd ges bland annat till FN:s högkommissarie för mänskliga rättigheter (OHCHR), Asia Pacific Forum (APF) och Asia Forum for Human Rights and Development (Forum Asia) och International Organization for Migration (IOM). Sverige stöder även UNDP regionalt med att ta fram nationella handlingsplaner för mänskliga rättigheter och företagande, samt ett regionalt forskningsnätverk inom demokrati och mänskliga rättigheter

som koordineras av Mahidol Universitetet. Med stöd från Sida arbetar Diakonia i norra Thailand med migranternas och statslösa rättigheter.

De flesta stora internationella organisationer är representerade i Thailand. FN:s ekonomiska och sociala kommission för Asien och Stillahavsområdet (UN ESCAP) har sitt säte i Bangkok. FN:s flyktingkommissariat (UNHCR) och ett flertal enskilda organisationer gör insatser för mänskliga rättigheter i bland annat flyktinglägren i Thailand.

I den senaste granskningen av Thailand i FN:s universella granskningsmekanism (UPR) 2016 gav Sverige bland annat rekommendationerna att Thailand skulle anta en nationell handlingsplan om mänskliga rättigheter och företagande samt att uttryckligen förbjuda alla former av kroppslig bestraffning eller annan grym eller förnedrande bestraffning av barn. Dessa accepterades av Thailand.

VIII. Ratificering av centrala konventioner om mänskliga rättigheter

Internationella konventionen om medborgerliga och politiska rättigheter (*International Covenant on Civil and Political Rights*, ICCPR) ratificerades år 1996. Det fakultativa protokollet om enskild klagorätt och det fakultativa protokollet om avskaffandet av dödsstraffet är Thailand inte part till.

Internationella konventionen om ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter (*International Covenant on Economic, Social and Cultural Rights*, ICESCR) ratificerades år 1999. Det fakultativa protokollet om enskild klagorätt är Thailand inte part till.

Internationella konventionen om avskaffandet av alla former av rasdiskriminering (*International Convention on the Elimination of all forms of Racial Discrimination*, ICERD) ratificerades år 2003.

Konventionen om avskaffandet av all slags diskriminering mot kvinnor (*Convention on the Elimination of All Forms of Discrimination Against Women*, CEDAW) ratificerades år 1985. Det fakultativa protokollet om enskild klagorätt ratificerades år 2000.

Konventionen mot tortyr och annan grym, omänsklig eller förnedrande behandling eller bestraffning (*Convention Against Torture and Other*

Cruel, Inhuman or Degrading Treatment or Punishment, CAT) ratificerades år 2007. Det fakultativa protokollet om förebyggande av tortyr är Thailand inte part till.

Konventionen om barnets rättigheter (*Convention on the Rights of the Child, CRC*) ratificerades år 1992. Det fakultativa protokollet om indragning av barn i väpnade konflikter och det fakultativa protokollet om försäljning av barn, barnprostitution och barnpornografi ratificerades år 2006.

Konventionen om rättigheter för personer med funktionsnedsättning (*Convention on the Rights of Persons with Disabilities, CRPD*) ratificerades år 2008.

Internationella konventionen till skydd för alla människor mot påtvingade försvinnanden (*International Convention for the Protection of All Persons from Enforced Disappearances, ICED*) undertecknades år 2012, har inte ratificerats.

1951 års konvention angående flyktingars rättsliga ställning (*Convention Relating to the Status of Refugees, 1951 Refugee Convention*) och det tillhörande protokollet är Thailand inte part till.

Romstadgan för Internationella brottmålsdomstolen (*Rome Statute of the International Criminal Court*) undertecknades år 2000, har inte ratificerats.